

Kommittédirektiv

Försvarsmaktens långsiktiga materielbehov

**Dir.
2016:110**

Beslut vid regeringssammanträde den 14 december 2016

Sammanfattning

En särskild utredare ska beskriva Försvarsmaktens långsiktiga materielbehov och utarbeta förslag till hur materielförsörjningen kan prioriteras och effektiviseras med syfte att säkra och utveckla den operativa förmågan efter 2020, så som den beskrivs i den försvarspolitiska inriktningspropositionen Sveriges försvar 2016–2020 (prop. 2014/15:109). Utredningen ska utgöra underlag för regeringens och Försvarsberedningens fortsatta arbete inför försvarsinriktningsbeslutet för perioden efter 2020.

Utredaren ska bl.a.

- bedöma möjligheten att tillföra nya förmågor och materielsystem till Försvarsmakten utifrån beslutad och planerad ny materiel samt utifrån befintlig materiel och dess reparations-, underhålls- och omsättningsbehov vid utgången av innevarande inriktningsperiod,
- bedöma hur det samlade materielbehovet kan omhändertas vid oförändrade ekonomiska ramar,
- redovisa de åtgärder som inte ryms inom oförändrade ekonomiska ramar i prioritetsordning.

Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2018.

Bakgrund

Regeringen konstaterar i den av riksdagen beslutade försvarspolitiska inriktningspropositionen Sveriges försvar 2016–2020 (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251) att den säkerhetspolitiska situationen i Europa har försämrats. Regeringen anser därför att den svenska försvarsförmågan ska stärkas.

I inriktningspropositionen anför regeringen att materiel- och logistikförsörjningen syftar till att förse Försvarsmakten med de varor och tjänster som myndigheten behöver för att kunna utföra sina uppgifter. Regeringen betonar att materiel- och logistikförsörjningen, inklusive forskning och teknologikutveckling, är medel för att stödja Försvarsmakten i att upprätthålla en relevant operativ förmåga i fred såväl som vid höjd beredskap. Försvarsmaktens operativa behov ska därmed vara styrande för materiel- och logistikförsörjningen.

Regeringen föreslår vidare att den enskilt viktigaste målsättningen under försvarsinriktningsperioden 2016–2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Krigsförbanden ska vara bemannade, utrustade och samövade för att lösa sina uppgifter.

I ljuset av det försämrade säkerhetspolitiska läget och utvecklingen av den operativa förmågan som Försvarsmakten redovisat i sitt underlag till den inriktningspropositionen, anför regeringen att det finns ett behov av att ytterligare förstärka försvarsekonomin. Därför aviserades i den försvarspolitiska inriktningspropositionen att den samlade försvarsekonomin skulle få ett tillskott om ytterligare 10,2 miljarder kronor under perioden 2016–2020, utöver vad som tidigare beslutats.

I inriktningsbeslutet till Försvarsmakten den 26 juni 2015 (Fö2015/00953/MFI) anför regeringen att materiel- och logistikförsörjningen ska stödja målet att krigsförbandens duglighet ska öka under försvarsinriktningsperioden. När Försvarsmakten leder materiel- och logistikförsörjningen ska den prioritera att avhjälpa identifierade och omedelbara brister framför långsiktig förmågeutveckling. Vidare ska Försvars-

makten sträva efter att minska ledtider och reducera risker i syfte att snabbare kunna tillmötesgå operativa behov.

Syftet med en utredning av Försvarsmaktens långsiktiga materielbehov

Det försvarspolitiska inriktningsbeslutet tillsammans med ytterligare förstärkningar om 10,2 miljarder kronor innebär att flera materielsystem är planerade att anskaffas och tillföras under den nuvarande inriktningsperioden. Därutöver har regeringen i höständringsbudgeten för 2016 föreslagit att engångsvis öka anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* med 450 miljoner kronor för att tillföra försvaret ytterligare pjäser av artillerisystemet Archer.

Regeringen konstaterar samtidigt i den försvarspolitiska inriktningspropositionen att det finns stora omsättnings-, nyanskaffnings- eller uppgraderingsbehov även från 2021 och framåt.

För att säkerställa en operativ förmåga, som den beskrivs i inriktningspropositionen måste dessa utmaningar hanteras. En operativ balans behöver säkerställas långsiktigt och grunden för en samlad strategisk avvägning och prioritering inom materielförsörjningen från 2021 behöver utarbetas. En utredning ska därför tillsättas för att utarbeta förslag till hur materielförsörjningen kan prioriteras och effektiviseras och därmed hur den operativa förmågan ska kunna säkras och utvecklas efter 2020. Utredningen ska ta hänsyn till den nya materielplaneringsprocessen.

Utredningen ska vara klar 2018 och utgöra underlag för regeringens och Försvarsberedningens fortsatta arbete inför försvarsinriktningsbeslutet för perioden efter 2020. Underlaget ska omfatta bedömningar av hur det samlade materielbehovet kan säkerställas vid oförändrade ekonomiska ramar.

Ingångsvärden för utredningen

Försvarmakten genomför en inventering av vilken materiel som i dag är tillgänglig i krigsorganisationen samt vilken status och faktisk användbarhet materielen har. Kunskap om befintlig materiel och dess status är avgörande för att utreda behoven av och kostnaderna för den materiella omsättningen vid ingången av nästa inriktningsperiod. Utredningen ska därför bedöma kostnader och tidpunkter för att långsiktigt vidmakthålla materielbeståndet från och med 2021, bland annat utifrån det bedömda behovet av underhåll och reparation.

Om stora system som i dag ingår i krigsorganisationen behöver omsättas under kommande inriktningsperioder påverkar detta handlingsfriheten att tillföra nya förmågor och materiel. Utredaren ska därför även analysera kostnader och tidpunkter för att omsätta materiel från och med 2021.

Vidare måste en utredning av Försvarmaktens långsiktiga materielbehov förhålla sig till sådan materiel som är beställd men ännu inte levererad samt materiel som under innevarande inriktningsperiod är planerad att beställas och levereras till Försvarmakten.

I den försvarspolitiska inriktningspropositionen föreslås att ubåtsjaktförmågan, i form av bl.a. modifiering av korvetter, ledningssystem, sensorer och tillförsel av helikopter, samt den s.k. basplattan, i form av personlig utrustning, radio och ammunition, är prioriterade materielområden. Utöver detta aviseras förstärkningar av undervattens- och sjöstridsförmågan genom såväl vidmakthållande som nybyggnation av ubåtar samt anskaffning av sjömålsrobot och ny lätt torped.

Även luftförsvaret kommer att bli föremål för omfattande investeringar utifrån intentionerna i både Försvarmaktens grundplanering, inriktningspropositionen och regeringens inriktningsbeslut till Försvarmakten. Inriktningen är att under perioden tillföra JAS 39 E, ett tidigare beslutat men inte levererat nytt luftvärnssystem med kort räckvidd och ett nytt luftvärnssystem med medelräckvidd till en bataljon. Samma system ska tillföras en andra bataljon under nästa period. Stora investeringar planeras för markstridsförmågan i och med att

antalet stridsvagnar och stridsfordon som planeras att renoveras utökas. Vidare planeras fordonsburna granatkastare och ytterligare brobandvagnar samt tidigare beställda artillerisystem att tillföras.

I inriktningspropositionen bekräftas omfattande anskaffningar inom ett antal förmågeområden som tidigare beställts men inte levererats – och därmed inte haft fullt ekonomiskt utfall – och av system som ska beställas och tillföras inom inriktningsperioden.

Till detta kommer ett antal materielsystem som beskrivs i inriktningspropositionen som inte direkt bedömdes höja den operativa förmågan i perioden 2016–2020, men som kan vara av stor betydelse för Försvarmaktens samlade förmåga under 2020-talet.

I inriktningspropositionen konstateras vidare att försvarsberedningen föreslog anskaffning av ytterligare 10 JAS 39E, utöver de 60 som i dag är planerade, samt anskaffning av en tredje ny ubåt. Det konstaterades vidare i inriktningspropositionen att ett ställningstagande till dessa förslag samt beredningens förslag om anskaffning av precisionsbekämpningsförmåga med lång räckvidd behöver omhändertas i början av 2020-talet. I analysen av Försvarmaktens långsiktiga materielbehov ska utredaren därför även beakta dessa förslag.

Försvarmakten beställer materiel av Försvarets materielverk, som i sin tur upphandlar materiel och tjänster kopplade till materielen av industrin. Ekonomiska, tekniska och kommersiella risker i ofta mycket komplexa upphandlingar av försvarsmateriel innebär att förseningar och kostnadsökningar ofta uppstår.

Möjligheten att planera för och tillföra nya system måste avvägas i förhållande till vilken materiel som redan är beställd eller inplanerad samt vilket operativt behov och ekonomiskt utrymme som finns för nya system.

En effektivare materielförsörjning

För att öka det framtida handlingsutrymmet och möjliggöra satsningar på nya förmågor och tröskelhöjande materielsystem är det centralt att tidigare beställd materiel inte försenas och fördyras och på så sätt underminerar möjligheterna till materiell förnyelse.

I den försvarspolitiska inriktningspropositionen anför regeringen att materielförsörjningen bör fokusera på minskade kostnader och kortare leveranstider genom att så långt som möjligt använda och vidmakthålla befintlig materiel. Vidmakthållande och uppgradering av befintlig materiel bör väljas före nyanskaffning, om det är ekonomiskt försvarbart och operativa krav kan nås. Nyanskaffning bör, när sådan är nödvändig, i första hand ske genom öppna upphandlingar av på marknaden befintlig, färdigutvecklad och beprövad materiel. Utveckling bör genomföras först när behoven inte kan tillgodoses på annat sätt. Fokus bör ligga på omedelbart operativt användbar materiel. Regeringen bedömer att minskade kostnader, kortare ledtider från beställning till leverans av materiel och ökad tillgänglighet i krigsförbanden för materielen kan uppnås genom att begränsa särkraven på systemen.

Uppdraget att utreda Försvarmaktens långsiktiga materielbehov

En särskild utredare ska föreslå hur materielförsörjningen kan prioriteras och effektiviseras och därmed hur den operativa förmågan ska kunna säkras och utvecklas efter 2020, med utgångspunkt i att den materiel som ska tillföras Försvarmakten under perioden 2016–2020 har realiserats. Utredarens förslag och bedömningar ska utgöra underlag för regeringens och Försvarsberedningens fortsatta arbete inför försvarsinriktningsbeslutet för perioden efter 2020.

Förutsättningarna för materielinvesteringar i nästa försvarspolitiska inriktningsperiod

Den försvarspolitiska inriktningspropositionen bygger på ett antal förutsättningar för den materiella status som Försvarsmakten haft vid ingången av inriktningsperioden och för anskaffandet av redan beslutad, beställd eller planerad materiel.

För att regeringen och den kommande försvarsberedningen ska ha en realistisk grund för sina bedömningar behöver det ekonomiska och planeringsmässiga handlingsutrymmet för att tillföra nya förmågor och materielsystem till Försvarsmakten fastställas.

Utredaren ska därför

- beskriva Försvarsmaktens befintliga materiel och dess status vid utgången av innevarande inriktningsperiod,
- bedöma kostnader och tidpunkter från och med nästa inriktningsperiod för att långsiktigt vidmakthålla materielen, bland annat utifrån det bedömda behovet av underhåll och reparation,
- bedöma kostnader och tidpunkter för att, från och med nästa inriktningsperiod, omsätta befintlig materiel och bibehålla förmåga och numerär,
- bedöma eventuella återstående kostnader och tidpunkter från och med nästa inriktningsperiod för den materiel som är beställd under innevarande inriktningsperiod.

Prioriterade materielinvesteringar i nästa försvarspolitiska inriktningsperiod

I den försvarspolitiska inriktningspropositionen för perioden 2016–2020 anger regeringen att ett ställningstagande till försvarsberedningens förslag om anskaffning av ytterligare tio stridsflygplan Gripen 39 E, anskaffning av en tredje ny ubåt och anskaffning av precisionsbekämpningsförmåga med lång räckvidd behöver omhändertas i början av 2020-talet.

Mot bakgrund av bedömningen av förutsättningarna för materielinvesteringar i nästa försvarspolitiska inriktningsperiod enligt ovan, ska utredaren därför utifrån det aktuella

säkerhetspolitiska läget, utifrån kraven på den operativa förmågan så som den beskrivs i inriktningspropositionen och utifrån tillgängligt ekonomiskt handlingsutrymme bedöma möjligheterna att under perioden efter 2020 anskaffa den materiel som föreslagits av försvarsberedningen.

Utredaren ska

- bedöma möjligheterna att under perioden efter 2020 även genomföra de övriga materielinvesteringar som i den försvarspolitiska inriktningspropositionen beskrivs som materiel som kan vara av stor betydelse för Försvarsmaktens samlade förmåga under 2020-talet, exempelvis livstidsförlängning av korvett av Gävleklass från mitten av 2020-talet till 2030, anskaffning av nya transportbåtar till hemvärnsförbanden, integration och anskaffning av lätt torped på helikopter 14, uppgradering eller omsättning av den fasta sensorkedjan och ny radioutrustning till hemvärnsförbanden,
- bedöma möjligheterna att från och med nästa inriktningsperiod omhänderta andra materielinvesteringar som berör kritiska omsättnings-, nyanskaffnings- eller uppgraderingsbehov,
- föreslå hur materielförsörjningen från och med nästa inriktningsperiod kan prioriteras och effektiviseras, och därmed hur den operativa förmågan ska kunna utvecklas efter 2020, med utgångspunkt från oförändrade ekonomiska ramar,
- bedöma hur det samlade materielbehovet bör omhändertas vid oförändrade ekonomiska ramar,
- redovisa de åtgärder som inte ryms inom oförändrade ekonomiska ramar i prioritetsordning,
- övergripande beskriva vilka konsekvenser som följer av de föreslagna materielprioriteringarna för Försvarsmaktens operativa förmåga,
- uppskatta kostnaderna för analyserade materielprojekt i 2017 års prisläge,
- övergripande bedöma behovet av, möjligheterna till och riskerna med internationellt samarbete inom de analyserade materielområdena.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska övergripande bedöma konsekvenserna för de berörda myndigheterna och bedöma eventuella samhällsekonomiska konsekvenser av förslagen.

Samråd och redovisning av uppdraget

Utredaren ska hålla sig informerad om och beakta relevant arbete som pågår inom Regeringskansliet, både inom ramen för EU och internationella arbeten.

Utredaren ska särskilt följa regeringens och myndigheternas arbete med införandet av ett nytt planeringssystem för försvarsmateriel.

Utredaren ska beakta resultaten av översynen av logistik- och materielförsörjning till Försvarsmakten (utredning Fö 2015:01).

Utredaren ska samverka med andra offentliga utredningar i de fall det är relevant. Vidare ska utredaren samverka med Försvarsmakten, Försvarets materielverk och Totalförsvarets forskningsinstitut.

Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2018.

(Försvarsdepartementet)